

Lietuvos Respublikos diplomatinų atstovybių JAV
AKTUALIOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ
2024 m. rugpjūčio-rugsėjo mėn.

Lietuvos – JAV ekonominis bendradarbiavimas

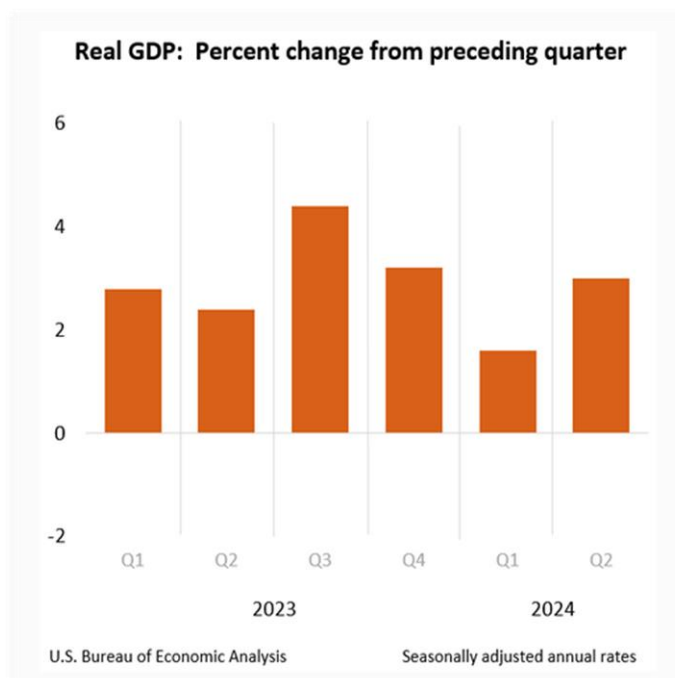
Rugsėjo 9-18 d. Kalifornijoje lankėsi Kauno technologijos universiteto (KTU) rektorius ir 3 prorektorius, atsakingų už švietimą, tyrimus ir strategines partnerystes, delegacija. KTU vadovybė Berklio universitete dalyvavo inovacijų forume, susitiko su Stanfordo universiteto atstovais, lankėsi Kalifornijos technologijų institute ir jo laboratorijose bei NASA Reaktyvinio judėjimo laboratorijoje (JPL) Los Andžele. Be to, susitikimuose su San Franciske ir Los Andžele gyvenančiais išeivijos profesionalais, akademikais ir verslo atstovais diskutavo apie galimą Lietuvos bei Kalifornijos akademinų ir inovacijų vystymo partnerysčių stiprinimą bei plėtrą.

Rugsėjo 22 d. Lietuva kartu su Austrija ir Estija prisijungė prie globalios iniciatyvos kovojant su komerciniu šnipinėjimu, kurią inicijavo JAV Prezidentas Demokratijos Samito metu 2023 m. kovo mėn. Nuo tada prie iniciatyvos ir bendrojo pareiškimo prisijungė jau 21 valstybė. Šis pareiškimas yra JAV tarptautinės virtualios erdvės ir skaitmeninės politikos strategijos dalis. Plačiau: [JAV valstybės departamentas](#)

Bendra ekonominė informacija

BVP. Galutiniais duomenimis, JAV bendrasis vidaus produktas (BVP) 2024 m. II ketv. augo 3 proc. Šis augimas daugiausia buvo sąlygotas vartotojų išlaidų, investicijų į atsargas ir verslo investicijų augimo. Importas, kuris neigiamai veikia BVP augimą, padidėjo. Palyginimui, JAV BVP 2024 m. I ketv. augo 1,6 proc., 2023 m. – 2,9 proc., 2022 m. – 2,5 proc.

Palūkanų norma. Federalinis rezervų bankas (FED), siekdamas švelninti ekonomiką ribojančias priemones, rugsėjo 17-18 d. vykusiame posėdyje sumažino palūkanų normas iki 4.75 – 5.00 proc. Palūkanų sumažinimas 0,5 proc. – pirmasis nuo 2020 m. kovo mėn., iš karto atpigino skolinimąsi amerikiečiams. Finansų kompanija J.P. Morgan prognozuoja, kad 2024 m. lapkričio 6-7 d. ir gruodžio 17-18 d. vyksiančiuose posėdžiuose, FED ir toliau mažins palūkanų normas. Taip pat palūkanų mažinimo tikimasi ir 2025 m. Tuo tarpu „BlackRock“ generalinis direktorius Larry Finkas atmetė galimybę, kad palūkanų normos būtų toliau mažinamos iki metų pabaigos, nes, Vakarų šalių ekonomikos atsigauna, vyriausybės vykdo politiką, kuri skatina infliaciją. Anot jo, JAV ekonomikos būklė yra geresnė, nei mano ekspertai, yra ekonomikos segmentų, kurie patiria sunkumų, yra sektorių, kurie auga, todėl numatomas 2 ar 3 % bendras šalies ekonominis augimas.

[Bureau of Economic Analysis](#)

[FED](#)
[NYPost](#)

<p>Darbo rinka. Rugsėjo mėn. nedarbo lygis JAV siekė 4,1 proc. (6,8 mln. bedarbių) ir per pastarąjį mėn. mažai pasikeitė (sumažėjo nuo 4,2 proc. rugpjūčio mėn.). Palyginimui, prieš metus nedarbo lygis buvo 3,8 proc. (6,3 mln. bedarbių), o ilgametis nedarbo lygio vidurkis JAV siekia 5,69 proc. Rugsėjo mėn. JAV buvo sukurta 254 000 naujų darbo vietų, daugiausia viešojo maitinimo, sveikatos apsaugos, viešojo valdymo, socialinės pagalbos ir statybų sektoriuose.</p>	<p>Bureau of Labor Statistics</p>
<p>Muitai. Rugsėjo 13 d. JAV Prezidento administracija paskelbė apie didinamus muitus iš Kinijos importuojamoms prekėms, tokioms kaip elektromobiliai, saulės baterijos, puslaidininkų gaminiai, akumuliatorių dalys, plieno ir aliuminio gaminiai, asmeninės apsaugos priemonės ir kt. Baltųjų rūmų teigimu, šiuo sprendimu siekiama užtikrinti, kad JAV elektromobilių pramonė išvengtų dominuojančios Kinijos tiekimo grandinės ir prisidėtų kovojant su Kinijos skiriamomis subsidijomis, technologijų perdavimo politika ir to pasekme – gamybos pajėgumų pertekliumi. JAV investuoja šimtus milijardų į vietos elektromobilių, saulės energijos ir puslaidininkų sektorių plėtrą.</p>	<p>USTR pareiškimas PDF Reuters</p>
<p>Vidurinioji klasė. Remiantis naujausiais duomenimis ir analitinio centro „Pew Research“ atlikta analize, 2022 m. 52 proc. amerikiečių priklausė viduriniajai klasei. 28 proc. gyventojų gavo žemesnes pajamas ir 19 proc. aukštesnes. „Pew Research“ apibrėžia vidurinėsios klasės narius kaip gaunančius pajamas, kurios sudaro nuo dviejų trečdalių iki dvigubos vidutinių pajamų dalies. Remiantis šiuo apibrėžimu, gaunantieji daugiau nei dvigubai daugiau nei vidutinės pajamos gali būti laikomi aukštąja klase, o tie, kurie nesiekia dviejų trečdalių ribos, laikomi žemesne klase. Kadangi pajamų lygis labai skiriasi priklausomai nuo valstijos, „Pew Research“ siūlo įsivertinti savo priklausymą viduriniajai klasei pasinaudojant skaičiuokle.</p>	<p>Pew Research</p>

Technologijos, inovacijos, mokslas	
<p>Dirbtinis intelektas. Rugsėjo 23 d. JT Generalinės Asamblėjos parašėse JAV Vyriausybė ir 8 įmonės paskelbė apie Globalaus įtraukumo dėl dirbtinio intelekto partnerystę (Partnership for Global Inclusivity on AI), prie kurios prisijungė JAV Valstybės departamentas, Amazon, Anthropic, Google, IBM, Meta, Microsoft, Nvidia ir OpenAI. Siekiama, kad dirbtinis intelektas būtų naudojamas sprendžiant besivystančių šalių augimui, geram valdymui, išlaikant pagarbą kultūroms, kalboms, tradicijoms, žmoniškųjų techninių gebėjimų stiprinimui, prieigų prie dirbtinio intelekto įrankių didinimui. Kiekvienas iš dalyvių paskelbė apie savo finansinius įsipareigojimus (bendrai daugiau nei 100 mln. JAV dolerių).</p>	<p>JAV valstybės departamentas</p>
<p>Puslaidininkiai. Kalifornijos verslai, asocijuotos struktūros ir akademikai deda dideles pastangas, kad puslaidininkų industrija valstijoje augtų žymiai sparčiau. Paklausos augimą iš dalies lemia 2022 m. priimtas federalinis įstatymas, kuriuo siekiama skatinti puslaidininkų tyrimus, plėtrą ir gamybą JAV. Šalis šiandien pagamina tik apie 10% pasaulinės puslaidininkų pasiūlos, nors Kalifornija yra šios technologijos gimtinė. Tikimasi, kad susivienijus visai ekosistemai augimo galimybės bus ypač plačios Kalifornijos valstijoje, kur puslaidininkų pramonėje dirba daugiau nei 63 tūkst. žmonių. Kalifornija turi daugiausiai puslaidininkų gamyklų – apie 627, o kasmetiniai puslaidininkų eksporto kiekiai siekia apie 10,2 mlrd. JAV dolerių.</p>	<p>CalMatters</p>
<p>Plastikas. Berklio universitetas paskelbė, kad Chemijos laboratorijos tyrimai ir sukurta cheminė reakcija rodo, jog nauju cheminiu procesu galima iš esmės išgarinti plastiką, kuris šiandien dominuoja atliekų sraute, ir paversti jį angliavandenilių sudedamosiomis dalimis naujiems plastikams gaminti.</p>	<p>Berkeley News LA Times</p>
<p>Biotechnologijos. JAV Vyriausybė pasirinko „Matter“, Čikagoje veikiančią sveikatos priežiūros startuolių inkubatorių, kaip vieną iš penkių nacionalinių sveikatos priežiūros akceleravimo centrų, orientuotų į technologijų kūrimą, skirtų reaguoti į sveikatos apsaugos grėsmes, tokias kaip pandemijos, radiologinės atakos ar pavojingi patogenai. „Matter“ gavo 2 mln. USD kontraktą su Biomedicininių</p>	<p>Matter Chicago Business</p>

<p>pažangių tyrimų ir plėtros tarnyba (BARDA), kuri priklauso JAV Sveikatos ir socialinių paslaugų departamento Strateginio pasirengimo ir reagavimo administracijai. „Matter“ centras, pavadintas „Paratus“ koncentruosis į skaitmeninių sveikatos technologijų kūrimą. Tai gali būti infekcijų kontrolės ir aptikimo produktai arba pacientų stebėjimo sistemos. Į „Paratus“ programą gali kreiptis ir kompanijos iš Lietuvos, o didžioji dalis programos veiklų vyks virtualiai, todėl startuoliams greičiausiai nereikės vykti į Čikagą. Pirmoji programos grupė, tikimasi, bus paskelbta kitą mėnesį.</p>	
<p>Kūrybinių industrijų, ypač filmų ir televizijos projektai, Kalifornijoje stagnuoja ir nesugrįžta į ikipandeminį lygį. Pvz. „Santa Clarita Studios“, kuri valdo 37 filmavimo paviljonus, šiuo metu naudoja tik 10, kita kompanija „Triscenic Production Services“ turėjo atleisti 78 iš 85 darbuotojų, kurie dirba su filmavimo paviljonais. Industrijos ekspertai sutinka, kad mokestinės paskatos padėtų pritraukti Holivudo filmų ir televizijos projektų kūrėjus, kurie iki pandemijos ieškojo filmavimo paviljonų kitose valstijose ir net už Atlanto.</p>	<p>LA Times</p>
<p>Energetika, transportas, klimatas</p>	
<p>Elektromobiliai. G.M. pranešė, kad pradės pardavinėti adapterius, kurie leis G.M. elektromobilius krauti „Tesla Supercharger“ stotelėse – didžiausiame ir patikimiausiame tinkle JAV. 2023 m. „Tesla“ sutiko leisti naudotis savo įkrovimo stotelėmis ir kitų gamintojų automobiliams ir nuo to laiko beveik visi gamintojai sutiko pereiti prie „Tesla“ įkrovimo technologijos. Atvėrusi savo tinklą „Tesla“ uždirbs iš didesnio vartotojų skaičiaus, tačiau bendrovė rizikuoja sulaukti nepasitenkinimo iš savo automobilių vairuotojų, kuriems gali tekti ilgiau laukti laisvo įkroviklio. Elektromobilių pardavimai pastaruoju metu smarkiai sulėtėjo, nors vis dar auga sparčiau nei benzinu varomų automobilių pardavimai.</p>	<p>NY Times</p>
<p>Oro taksi. Aviacijos startuolis „Joby“, kuris sukūrė oro taksi, gali iš esmės pakeisti Los Andželo transporto ekosistemą, ypatingai galvojant apie artėjančias Los Andželo olimpinės žaidynes 2028 m. „Joby“ tikslas – išvystyti oro taksi paslaugą, kuri vieną dieną taptų integralia miesto transporto infrastruktūros dalimi ir veiktų kaip Uber paslauga. Ši technologija ypatingai reikalinga megapoliuose kaip Los Andželas, kurio gyventojai labai daug laiko sugaišta transporto kamščiuose. Kompanijos prototipas praėjo kol kas tik tris testavimo fazes iš penkių, kurios reikalingos federalinės aviacijos administracijos licencijai gauti, todėl „Joby“ planuoja pradėti teikti oro taksi paslaugą tik prieš pat olimpinės žaidynes.</p>	<p>LA Times</p>
<p>Autonominiai automobiliai. Po to kai technologijų kompanija „Cruise“ prarado licenciją Kalifornijoje naudoti savo sukurtą autonominių transporto priemonių technologiją, ji paskelbė apie naują partnerystę su technologijų kompanija „Uber“ ir planuoja nuo 2025 m. pasiūlyti viename iš miestų „Uber“ klientams rinktis galimybę užsisakyti autonominius automobilius savo kelionei. Kompanija „Cruise“ prarado licenciją dėl vieno incidento su pėsčiuoju.</p>	<p>LA Times</p>
<p>CleanTech. Rugsėjo 9-12 d. Anaheime, Kalifornijoje, vyko RE+ konferencija, tai didžiausias švarios ir atsinaujinančiosios energijos renginys Šiaurės Amerikoje (anksčiau vadinosi SPI - <i>Solar Power International</i>). Renginyje dalyvavo ir stendą turėjo Lietuvos įmonė PVcase.</p>	<p>RE+</p>

Žemės ūkis ir maisto pramonė	
<p>E-prekyba. Rugsėjo mėn. JAV Žemės ūkio departamento paskelbta ataskaita atskleidė, kad elektroninės prekybos augimo tendencija tęsiasi: kas penktas amerikietis bent kartą per mėnesį maisto produktų įsigyja internetu. Pagrindinė nurodyta tokio pasirinkimo priežastis – siekis sutaupyti laiko. Besikeičianti vartotojų elgsena ateityje gali turėti įtakos tiek politikos sprendimų priėmėjams, siekiantiems skatinti sveikesnę mitybą ir užtikrinti aprūpinimą maistu, tiek prekybos tinklų vystytojams.</p>	<p>USDA</p>
<p>Prekybos tinklai. Nors JAV pasižymi itin didele prekybos tinklų konkurencija, iš tikrųjų konkurentų yra daug mažiau, negu gali atrodyti iš pirmo žvilgsnio. Neseniai atliktas žurnalistinis tyrimas atskleidė, kad, nepaisant iškabų ir pavadinimų įvairovės, už jų dažnai slypi tie patys savininkai. Per pastaruosius 3 dešimtmečius didžiųjų prekybos tinklų valdytojai įsigijo daugybę mažesnių konkurentų, nors ir palikdami senuosius parduotuvių pavadinimus. Pavyzdžiui, Walmart, Kroger, Aldi ir Albertsons kontroliuoja maždaug trečdalį JAV mažmeninių bakalėjos prekybos taškų, tačiau praktiškai valdo virš 40-ies skirtingų pavadinimų prekybos tinklų. Išsamų tyrimą ir interaktyvų žemėlapią galite rasti čia.</p>	<p>Washington Post</p>
<p>Maisto kainos. JAV žemės ūkio departamentas rugsėjo mėn. atnaujinimo maisto kainų prognozes. Numatoma, kad šiais metais maisto produktai brangs 2,2 proc. – šiek tiek mažiau, negu prognozuota anksčiau, o didžiąją dalį kainų prieaugio generuos viešojo maitinimo įstaigos. 2025 m. maisto produktai turėtų brangti 1,6 proc. – šiek tiek daugiau, negu prognozuota anksčiau, o maistas vėl sparčiau brangs viešojo maitinimo įstaigose nei parduotuvėse. Išsamią prognozę galite rasti čia.</p>	<p>USDA</p>
<p>Žemės ūkio eksportas. Kadenciją baigiantis JAV prezidentas J. Biden pristatė savo administracijos pasiekimus prekybos srityje: JAV žemės ūkio produkcijos eksportas per ketverius metus paaugo 28,5%. Šis eksportas labai svarbus JAV ekonomikai – jis sukuria maždaug 1 mln. darbo vietų ir apie 200 mlrd. USD pajamų kasmet. Skatinant eksportą, daugiausiai dėmesio skirta muitams ir netarifiniams prekybos barjerams. Išsamų JAV administracijos įgyvendintų eksporto skatinimo priemonių sąrašą galite rasti čia.</p>	<p>US Trade Representative</p>

Parengė: Lietuvos ambasada JAV, Lietuvos generaliniai konsulatai Niujorke, Čikagoje ir Los Andžele.